# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ( δεύτερο τμήμα )
27 Μαρτίου 1985 *

Στην υπόθεση 122/84,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunal du travail του Nivelles ( δεύτερο τμήμα ) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

**Kenneth Scrivner και Carol Cole,** κατοίκων Cortil-Noirmont ( Βέλγιο),

και

**Centre public d'aide sociale του Chastre,**

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 7 του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας ( ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 34 ),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ( δεύτερο τμήμα )

συγκείμενο από τους O. Due, πρόεδρο τμήματος, P. Pescatore και K. Bahlmann, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: P. Heim

**

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

** Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν
— ο προσφεύγων, εκπροσωπούμενος από το δικηγόρο G. De Kerchove,
— το καθού, εκπροσωπούμενο από το δικηγόρο J. Gillardin,
— Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον J. Griesmar,
αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 29ης Νοεμβρίου 1984.

ΑΠΟΦΑΣΗ

( Το τμήμα που περιέχει τα πραγματικά περιστατικά παραλείπεται )

## Σκεπτικό

1 Με απόφαση της 20ής Απριλίου 1984, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Μαΐου του ιδίου έτους, το Tribunal du travail του Nivelles ( δεύτερο τμήμα) υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν, αφενός, την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας ( ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 34 ), και, αφετέρου, τη συμφωνία με το κοινοτικό δίκαιο της προϋποθέσεως διάρκειας της κατοικίας που επιβάλλεται στους υπηκόους των κρατών μελών για τη χορήγηση του κατώτατου ορίου διαβιώσεως.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ των συζύγων Scrivner, βρετανικής ιθαγένειας αλλά κατοίκων Cortil-Noirmont ( Βέλγιο ), και του Centre public d'aide sociale του Chastre ( στο εξής: CPAS ), μετά την άρνηση χορηγήσεως οικονομικής βοήθειας δυνάμει του εξασφαλιζόμενου κατωτάτου ορίου διαβιώσεως.

3 Το ζεύγος Scrivner εγκαταστάθηκε στο Βέλγιο κατά το έτος 1978 μαζί με τα έξι τέκνα του. Ο Scrivner, αφού εργάστηκε στο Βέλγιο ως υπάλληλος σε διάφορες ασφαλιστικές εταιρίες, εγκατέλειψε, στις 6 Ιουνίου 1982, το επάγγελμά του για προσωπικούς λόγους και εν συνεχεία ενεγράφη ως αιτών εργασία. Όμως, σύμφωνα με τις αποφάσεις της 15ης και 21ης Δεκεμβρίου 1982 του περιφερειακού επιθεωρητή ανεργίας, στερήθηκε του δικαιώματος επιδομάτων ανεργίας για τον Ιούλιο 1982 καθώς και για περίοδο δεκαέξι εβδομάδων που άρχιζαν από τις 20 Δεκεμβρίου 1982.

4 Στη συνέχεια, αφού ο Scrivner υπέβαλε αίτηση οικονομικής βοήθειας στο CPAS του Chastre, το τελευταίο του κατέβαλε διάφορα χρηματικά ποσά, αλλά αρνήθηκε να χορηγήσει στον Scrivner και την οικογένειά του το κατώτατο όριο διαβιώσεως που θεσπίστηκε με το βελγικό νόμο της 7ης Αυγούστου 1974 ( Moniteur belge της 18ης Σεπτεμβρίου 1974, σ. 11363 ), για το λόγο ότι δεν πληρούσε την προϋπόθεση κατοικίας στο Βέλγιο κατά τα τελευταία πέντε τουλάχιστον έτη, προϋπόθεση προβλεπόμενη από

το άρθρο 1 του βασιλικού διατάγματος της 8ης Ιανουαρίου 1976 ( Moniteur belge της 13ης Ιανουαρίου 1976, σ. 311 ), που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 1, παράγραφος 2, του προαναφερόμενου νόμου.

5 Δυνάμει της διάταξης αυτής, το κατώτατο όριο διαβιώσεως αναγνωρίζεται στους υπηκόους των κρατών που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα υπό την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, « ότι κατοίκησαν πράγματι στο Βέλγιο κατά τα πέντε τελευταία έτη προ της ημερομηνίας χορηγήσεως του κατωτάτου ορίου διαβιώσεως », προϋπόθεση που δεν απαιτείται για τους βέλγους υπηκόους.

6 Στη συνέχεια, το CPAS του Chastre χορήγησε στον Scrivner και την οικογένειά του το κατώτατο όριο διαβιώσεως από τις 14 Ιουνίου 1983, διότι έκρινε ότι από την ημερομηνία αυτή συμπλήρωσαν πέντε έτη κατοικίας στο Βέλγιο.

7 Με δικόγραφο της 26ης Ιανουαρίου 1983, το ζεύγος Scrivner άσκησε ενώπιον του Tribunal du travail του Nivelles αγωγή κατά της αρνήσεως χορηγήσεως του κατώτατου ορίου διαβιώσεως για την προηγούμενη περίοδο, με την οποία ζήτησαν να τους αναγνωριστεί το δικαίωμα κατωτάτου ορίου διαβιώσεως από τις 10 Δεκεμβρίου 1982, για το λόγο ότι η προϋπόθεση κατοικίας είναι παράνομη ενόψει της γενικής απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας έναντι των εργαζομένων υπηκόων άλλων κρατών μελών, που απορρέει από τη Συνθήκη ΕΟΚ, καθώς και από το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68, περί των « κοινωνικών πλεονεκτημάτων ».

8 Επειδή το CPAS του Chastre ζήτησε από το εθνικό δικαστήριο να απορρίψει την αγωγή και, επικουρικώς, να παραπέμψει το επίδικο ζήτημα κοινοτικού δικαίου ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το εθνικό δικαστήριο, αναφερόμενο στα ερωτήματα που υπέβαλε στο Δικαστήριο το Tribunal du travail της Αμβέρσας με απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1983 στην υπόθεση 249/83, υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

« 1) Το " επίδομα κατωτάτου ορίου διαβιώσεως " που οφείλεται κατ' εφαρμογή του βελγικού νόμου της 7ης Αυγούστου 1974 ( Moniteur belge της 18ης Σεπτεμβρίου ) συνιστά " κοινωνικό πλεονέκτημα " κατά την έννοια του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας;

2) Επικουρικώς, η προϋπόθεση ως προς τη διάρκεια κατοικίας που επιβάλλει στους υπηκόους των κρατών μελών της ΕΟΚ το βασιλικό διάταγμα της 8ης Ιανουαρίου 1976 (Moniteur belge της 13ης Ιανουαρίου), για να δικαιούνται τα επιδόματα κατωτάτου ορίου διαβιώσεως, αντιβαίνει προς τη Συνθήκη της Ρώμης ή τους κοινοτικούς κανονισμούς; »

9 Το ζεύγος Scrivner, το CPAS του Chastre και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο.

10 Οι πρώτοι προβάλλουν ότι στο κατώτατο όριο διαβιώσεως έχει εφαρμογή η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, που προβλέπει το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 230, σ. 8). Πράγματι, το κατώτατο όριο διαβιώσεως πρέπει να θεωρηθεί ως παροχή μικτού χαρακτήρα, αφού εμφανίζει τόσο τα χαρακτηριστικά μιας παροχής κοινωνικής πρόνοιας, όπως για παράδειγμα η κατάσταση ένδοιας ως ουσιαστικό κριτήριο του επιδόματος, όσο και τα χαρακτηριστικά μιας παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως η διαθεσιμότητα προς εργασία και η κατά νόμο καθοριζόμενη κατάσταση του δικαιούχου του επιδόματος. Το Δικαστήριο χαρακτήρισε παρόμοια συστήματα ως συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως και τα υπήγαγε στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, όπως το επίδομα αναπηρίας και το εξασφαλιζόμενο εισόδημα για τα ηλικιωμένα άτομα.

11 Το CPAS του Chastre υποστηρίζει αντιθέτως ότι παροχή όπως το κατώτατο όριο διαβιώσεως που θεσπίστηκε με το βελγικό νόμο της 7ης Αυγούστου 1974 δεν εμπίπτει στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως και αποτελεί θεσμό κοινωνικής πρόνοιας, που εκφεύγει από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 51 της Συνθήκης ΕΟΚ και των κανονισμών 1408/71 και 1612/68, εφόσον το δικαίωμα επί του κατωτάτου ορίου διαβιώσεως είναι ανεξάρτητο από κάθε έννοια ή αναφορά στην εργασία· πράγματι, η χορήγηση του κατωτάτου ορίου διαβιώσεως εξαρτάται μόνο από την κατάσταση ένδοιας, χωρίς το ενδιαφερόμενο πρόσωπο να είχε προηγουμένως καταβάλει εισφορές για να δικαιούται την παροχή αυτή ή να πρέπει να αποδείξει την υπαγωγή του σε οποιοδήποτε οργανισμό. Το κατώτατο όριο διαβιώσεως θεσπίστηκε μόνο για την εφαρμογή ειδικής πολιτικής έναντι των περισσότερο ενδεών, με σκοπό να τους εντάξει καλύτερα στην κοινωνία, οπότε πρόκειται για μέτρο προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, το οποίο ελήφθη κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

12 Όσον αφορά ειδικότερα την απαγόρευση των δυσμενών διακρίσεων που περιέχει το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71, το CPAS του Chastre παρατηρεί ότι η αρχή αυτή εφαρμόζεται μόνο στους εργαζομένους, ενώ το δικαίωμα επί του κατωτάτου ορίου διαβιώσεως δεν εξαρτάται από οποιαδήποτε προηγούμενη εργασία. Καίτοι απαιτείται από τον αιτούντα το κατώτατο όριο διαβιώσεως η ρητή δήλωση ότι δέχεται, ανάλογα με τηνπερίπτωση, να εργαστεί εκ νέου, πρόκειται για απλή δήλωση της προθέσεώς του να εξέλθει από την κατάσταση ένδοιας όσο το δυνατό συντομότερο.

13 Με την επιχειρηματολογία του, το CPAS του Chastre αναφέρεται στη νομολογία του Δικαστηρίου, κυρίως στην απόφαση της 22ας Ιουνίου 1972 ( 1/72, Frilli, Rec. σ. 457 ) και σε δύο προτάσεις οδηγιών περί του δικαιώματος παραμονής των υπηκόων των κρατών μελών στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ( JO 1979 C 207, σ. 14 και JO 1980 C 188, σ. 7 ), που η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο και που απέβλεπαν στο να διευκολύνουν και να εξασφαλίσουν την κατά το δυνατό ανετότερη κυκλοφορία του διακινούμενου εργαζομένου στο εσωτερικό των κρατών μελών, σύμφωνα δε με τις οποίες το κράτος μέλος που δέχεται υπηκόους άλλου κράτους μέλους θα μπορούσε να εξαρτήσει την είσοδο και την παραμονή στο έδαφός του από προϋποθέσεις οικονομικής φύσεως.

14 Η Επιτροπή είναι επίσης της γνώμης ότι η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων του άρθρου 3 του κανονισμού 1408/71 δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, διότι το κατώτατο όριο διαβιώσεως δεν συνιστά παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως. Προβάλλει ότι το Δικαστήριο δεν έκρινε ποτέ ότι οι μικτές παροχές εμπίπτουν πάντοτε στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, αλλά μόνον όταν οι παροχές αυτές αφορούν, έστω και συμπληρωματικά, κινδύνους οι οποίοι πράγματι καλύπτονται από τα συστήματα που απαριθμούνται στο άρθρο 4 του προαναφερόμενου κανονισμού. Εν προκειμένω, το κατώτατο όριο διαβιώσεως έχει σκοπό να εξασφαλίζει στους πλέον ενδεείς ένα κοινωνικά αποδεκτό κατώτατο όριο διαβιώσεως και δεν συνδέεται με κανένα ειδικό κίνδυνο οριζόμενο στο άρθρο αυτό, στο σημείο δε αυτό διαφέρει από το σύστημα του εξασφαλιζόμενου εισοδήματος για τα ηλικιωμένα άτομα, το οποίο κρίθηκε με την προαναφερθείσα απόφαση της 22ας Ιουνίου 1972.

15 Η Επιτροπή θεωρεί ότι το κατώτατο όριο διαβιώσεως εμπίπτει αντιθέτως στην κατηγορία των κοινωνικών πλεονεκτημάτων του άρθρου 7 του κανονισμού 1612/68, έννοια που δεν μπορεί να ερμηνευτεί στενά, αλλά περιλαμβάνει όλα τα πλεονεκτήματα ανεξαρτήτως του αν συνδέονται ή όχι με σύμβαση εργασίας.

16 Για να δοθεί απάντηση στο πρώτο ερώτημα, πρέπει προηγουμένως να εξεταστεί αν παροχή όπως αυτή που θεσπίζει ο βελγικός νόμος της 7ης Αυγούστου 1974 εμπίπτει ή όχι στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 που καθορίζει το άρθρο του 4, παράγραφοι 1 και 2, εφόσον η εξέταση του ενδεχόμενου χαρακτηρισμού της ενόψει των « κοινωνικών πλεονεκτημάτων », στα οποία αναφέρεται το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68, λαμβάνεται υπόψη μόνο στην περίπτωση που θα αποδειχτεί ότι δεν πρόκειται για παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71.

17 Πρέπει σχετικά να υπομνηστεί ότι, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, ο κανονισμός 1408/71 ισχύει για όλες τις νομοθεσίες των κρατών μελών που αφορούν τους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως που απαριθμούνται στα στοιχεία (α) μέχρι (η) της ίδιας αυτής διατάξεως, ενώ κατά την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, μεταξύ άλλων, η « κοινωνική και ιατρική πρόνοια ».

18 Το Δικαστήριο επανειλημμένα έκρινε ότι η διάκριση μεταξύ παροχών που αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 και παροχών που εμπίπτουν σ' αυτό στηρίζεται ουσιαστικά στα συστατικά στοιχεία κάθε παροχής, ιδίως στους σκοπούς της και στις προϋποθέσεις χορηγήσεώς της και όχι στο γεγονός ότι η παροχή χαρακτηρίζεται ή όχι από την εθνική νομοθεσία ως παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως.

19 Καίτοι αληθεύει ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα ότι, λόγω του προσωπικού πεδίου εφαρμογής τους, των σκοπών τους και των λεπτομερειών εφαρμογής τους, ορισμένες νομοθεσίες εμπίπτουν συγχρόνως στις δύο αναφερόμενες κατηγορίες, ώστε να εκφεύγουν από κάθε γενική κατάταξη, επιβάλλεται πάντως η διαπίστωση ότι μια νομοθεσία, για να εμπίπτει στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως που αφορά ο κανονισμός 1408/71, πρέπει εν πάση περιπτώσει να πληροί, μεταξύ άλλων, την προϋπόθεση ότι αναφέρεται σε έναν από τους κινδύνους που απαριθμούνται ρητώς στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού. Από αυτό έπεται ότι ο εν λόγω πίνακας είναι εξαντλητικός, με τη συνέπεια ότι κλάδος κοινωνικής ασφαλίσεως που δεν αναφέρεται σ' αυτόν δεν εμπίπτει στον εν λόγω χαρακτηρισμό, ακόμη κι αν ο κλάδος αυτός εντάσσει τους δικαιούχους σε κατηγορία που καθορίζεται από το νόμο και παρέχει δικαίωμα παροχής.

20 Από το φάκελο της δικογραφίας προκύπτει ότι το κατώτατο όριο διαβιώσεως χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι, αφενός, εντάσσει τους δικαιούχους σε κατάσταση που καθορίζεται από το νόμο και, αφετέρου, αναγνωρίζεται σε κάθε πρόσωπο του οποίου

οι πόροι είναι ανεπαρκείς και που δεν μπορεί « να τους εξασφαλίσει είτε με τις προσωπικές του προσπάθειες είτε με άλλα μέσα » ( άρθρο 1, παράγραφος 1, του νόμου της 7ης Αυγούστου 1974 ), έχοντας έτσι ως ουσιαστικό κριτήριο εφαρμογής την ένδεια ασχέτως οποιασδήποτε προϋποθέσεως συνδεόμενης με περιόδους επαγγελματικής δραστηριότητας, εισφοράς ή υπαγωγής σε οποιοδήποτε οργανισμό κοινωνικής ασφαλίσεως, ο οποίος αποσκοπεί στην κάλυψη συγκεκριμένου κινδύνου. Ο δικαιούχος οφείλει μόνο να προσκομίσει απόδειξη « ότι είναι διατεθειμένος να εργαστεί », εκτός αν είναι ανίκανος να εργαστεί λόγω της κατάστασης της υγείας του ή για αποχρώντες κοινωνικούς λόγους· επιπλέον, υποχρεούται να διεκδικήσει τα δικαιώματά του επί των κοινωνικών παροχών, και δη των δικαιωμάτων του διατροφής, αν το Centre public d'aide sociale το κρίνει αναγκαίο ( άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, του προαναφερόμενου νόμου ).

21 Από αυτό έπεται ότι επίδομα όπως αυτό για το οποίο γίνεται λόγος, ως κοινωνική παροχή γενικού χαρακτήρα, δεν μπορεί να υπαχθεί σε έναν από τους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως που απαριθμούνται στην παράγραφο 1 του άρθρου 4 του κανονισμού 1408/71 και, επομένως, δεν συνιστά παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως υπό την ειδική έννοια του εν λόγω κανονισμού.

22 Πρέπει ακόμη να εξεταστεί αν ένα τέτοιο πλεονέκτημα μπορεί να θεωρηθεί ως κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του κανονισμού 1612/68, στον οποίο αναφέρεται ειδικά το πρώτο ερώτημα που υποβλήθηκε εν προκειμένω.

23 Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 7 του εν λόγω κανονισμού έχουν ως εξής:

« 1) Εργαζόμενος υπήκοος κράτους μέλους δεν δύναται στην επικράτεια των άλλων κρατών μελών να έχει, λόγω της ιθαγενείας του, διαφορετική μεταχείριση από τους ημεδαπούς εργαζομένους, ως προς τους όρους απασχολήσεως και εργασίας, ιδίως όσον αφορά την αμοιβή, την απόλυση, την επαγγελματική επανένταξη ή την επαναπασχόληση αν έχει καταστεί άνεργος.

2) Απολαύει των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους. »

24 Όπως επανειλημμένα παρατήρησε το Δικαστήριο, από το σύνολο των διατάξεων του κανονισμού αυτού καθώς και από τον επιδιωκόμενο σκοπό προκύπτει ότι τα πλεονεκτήματα που επεκτείνει στους εργαζομένους υπηκόους άλλων κρατών μελών είναι όλα εκείνα τα οποία, ανεξαρτήτως του αν συνδέονται ή όχι με σύμβαση εργασίας,

αναγνωρίζονται γενικά στους ημεδαπούς εργαζομένους, λόγω κυρίως της αντικειμενικής ιδιότητάς τους ως εργαζομένων ή λόγω του ότι έχουν απλώς την κατοικία τους στο εθνικό έδαφος και που η επέκτασή τους στους εργαζόμενους υπηκόους άλλων κρατών μελών εμφανίζεται επομένως ικανή να διευκολύνει την κινητικότητά τους στο εσωτερικό της Κοινότητας.

25 Έτσι, το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει με την απόφασή του της 12ης Ιουλίου 1984 (Castelli, 261/83, Συλλογή 1984, σ. 3199) ότι η έννοια του κοινωνικού πλεονεκτήματος, όπως ορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68, περιλαμβάνει επίσης τη χορήγηση στους εξαρτημένους ανιόντες του εργαζομένου του εξασφαλιζόμενου από τη νομοθεσία κράτους μέλους εισοδήματος για τα ηλικιωμένα άτομα.

26 Από το σύνολο των προηγούμενων σκέψεων προκύπτει ότι παροχή εξασφαλίζουσα το « κατώτατο όριο διαβιώσεως » αποτελεί κοινωνικό πλεονέκτημα, κατά την έννοια του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, από το οποίο ο διακινούμενος εργαζόμενος, υπήκοος άλλους κράτους μέλους και κατοικών στο έδαφος του κράτους που καταβάλλει την παροχή, καθώς και τα μέλη της οικογένειάς του, δεν μπορούν να αποκλειστούν.

27 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι κοινωνική παροχή εξασφαλίζουσα γενικά ένα κατώτατο όριο διαβιώσεως συνιστά κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 1968.

28 Το δεύτερο ερώτημα, το οποίο υποβλήθηκε μόνο επικουρικώς σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, κατέστη χωρίς αντικείμενο.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

29 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία υπέβαλε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ( δεύτερο τμήμα)

αποφαινόμενο επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Tribunal du travail του Nivelles, με απόφαση της 20ής Απριλίου 1984, αποφασίζει:

**Κοινωνική παροχή εξασφαλίζουσα γενικά ένα κατώτατο όριο διαβιώσεως συνιστά κοινωνικό πλεονέκτημα, κατά την έννοια του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968.**

Due Pescatore Bahlmann

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Μαρτίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του δεύτερου τμήματος

O. Due